

Tusinde Kroner om Aaret i 3 Aar. Og for alle disse Penge har det udrettet det, at det har stillet et Forslag om en Kirkeforfatning af en saadan Art, at jeg tror ikke, jeg siger for meget, naar jeg siger, at hverken dette Folketing eller noget som helst andet Folketing nogen Sinde kan tænkes at ville acceptere det. Jeg tror, at der paa dette Punkt er kommet en saadan Forstaaelse ude i Befolkningen, at det vilde være fuldkommen umuligt. Altsaa, Pengene ere med andre Ord spildte, kastede ud af Vinduet, et Par Hundrede Tusinde Kroner ere fuldkommen smidte i Rendestenen. Der er ingen Grund til at gentage det Eksperiment.

Jeg tror nu, at Stemningen i Befolkningen, ikke mindst i Landbefolkningen, er en saadan, at skulle vi nu til at reformere i dette Forhold — og det erkender jeg, at vi skulle — skal det være i Retning af det, som jeg og Harald Holm i 1903 kaldte en stykkevis kirkelig Frihedslovgivning. Saaledes som Forholdene foreligge nu her i Danmark, er den eneste Vej at gaa denne, at vi efterhaanden løse Forholdet mellem Kirke og Stat, skabe mere og mere Frihed og saa jævne Vejen for frivillige, kirkelige Organisationer. Lad enhver dyrke Gud, som han vil! Lad enhver Kreds samle sig om en Gudstjeneste, som de ønske den, og lad Staten blive den rent borgerlige Institution, som den efter Grundtvigs Mening skulde være, og som den for Resten ogsaa efter min og efter alle frisindede Menneskers Opfattelse bør være. Det er Vejen.

Det, vi da først og fremmest skulle have fat paa, er Ægteskabsspørgsmaalene. Jeg haaber — og har ogsaa Grund til at tro —, at den nuværende Kultusminister og det nuværende Ministerium interessere sig for at faa den Sag optagen igen, som Venstrereformpartiet desværre lod falde sig ud af Haanden og ikke satte nogen alvorlig Kraft paa at gennemføre, skønt de havde rejst den, men lod den falde paa Landstingets Modstand, nemlig Gennemførelsen af det borgerlige Ægteskab. Den ærede Kultusminister nikker og giver dermed sin Tilslutning til Kende — hvad jeg ogsaa havde ventet efter det Standpunkt, han i tidligere Tid, da han sad her i Tinget, indtog. Altsaa, noget af det første, vi skulle indføre, er almindeligt borgerligt Ægteskab, og ved Siden deraf trænge vi sikkert i højeste Grad til en tidssvarende Skilsmisselovgivning. Der hersker paa dette Omraade en Forvirring, der gaar over alle Grænser. Praksis er

een under een Minister — den var for Resten umaadelig mild under en tidligere Justitsminister —, den er en anden under den anden Minister, forskellig i de forskellige Egne af Landet. Det er saaledes, at Folk have søgt Skilsmisse paa Frederiksberg og faaet den nægtet, men at derpaa den ene Part er flyttet til København og har søgt Skilsmisse gennem Overpræsidenten og faaet den, skønt Forholdene have været ganske ens. Altsaa, vi trænge i høj Grad til en Skilsmisselov. Vi trænge til det, som ogsaa er udtrykt i „de 27“s nye, reviderede Program. Hvis jeg ikke tager meget fejl, staar der deri et Punkt om en borgerlig Lovgivning med Hensyn til Navngivning osv. Altsaa det er Vejen, vi skulle søge at gaa: efterhaanden at løse Forholdet mellem Stat og Kirke.

Men en Kirkeforfatning, hvorefter den nuværende Folkekirke, saa længe den støttes og opretholdes økonomisk af Staten, faar en selvstændig, hierarkisk Karakter, hvor det altid vil blive Gejstligheden, der bliver den dominerende, og hvor det læge Folk vil blive undertrykt, ville vi ikke være med til. Der vil det forsvinde, som var det gamle Ideal, at saa længe vi have en Folkekirke, skal det være en fri og rummelig Folkekirke, en tolerant, taalsom og rummelig Folkekirke, der giver Frihed til alle Sider, der giver det kirkelige Liv Frihed til at udfolde sig, som det vil, som tillader nye Retninger at komme frem, uden at de trykkes ned af gamle, hierarkiske Anskuelser. Den Vej er det sikkert, vi skulle, og der er ingen Tvivl om, at der er Flertal herfor i dette Ting. Og skulde den Ulykke ske, at Loven af 1903 forsvandt, hvilket ogsaa det ærede Medlem fra Ringkøbing (J. C. Christensen) syntes at ville finde sig i, saa at det førte til, at vi stod paa bar Bund og fik frie Hænder til at tage Sagen op paa ny, vilde den sikkert blive løst betydelig bedre, betydelig mere frisindet og betydelig mere i Overensstemmelse med Folketingets gamle Traditioner, end den blev det i 1903. Jeg tror ikke, at Landstinget skal regne med, at der nu er en saa stærk Stemning for de obligatoriske Menighedsraads Opretholdelse — og da særlig i den defekte Form, som det ærede Medlem fra Ringkøbing omtalte, de ere komne i i den Tid, der er forløben — at Landstinget kunde benytte dem til at gennemtrumfe en Forlængelse af det kirkelige Udvalg i ganske anderledes intim Sammenhæng med Menighedsraadene, saaledes at Raadet faar en vis, selvstændig Ret til at træde sam-